

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

29 Eylül 2022

Sayı : 30824082-610- 4680718

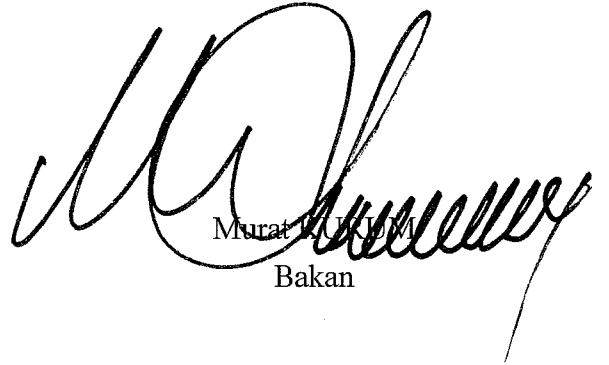
.../.../2022

Konu : Yazılı Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede TBMM esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat AKDEMİR
Bakan

EK:

Liste (7 Adet, 7 Sayfa)

Cevap Yazısı (67 Adet, 120 Sayfa)

7/68969

SİİRT MİLLETVEKİLİ
SAYIN MERAL DANIŞ BEŞTAŞ'IN
TBMM 7/68969 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN VE CEVAPLARI

SORULAR:

- 1) Birçok ülke, hava kirliliğine, doğaya ve insan sağlığına olumsuz etkileri nedeniyle plastik çöp ithalatını sınırlandırmış veya tamamıyla yasaklamışken Türkiye'nin 2015 yılında getirilen kısıtlayıcı düzenlemelere karşın plastik çöp ithalatını azaltmak yerine Avrupa'dan gelen plastik atıkların en büyük alıcısı konumuna gelmesinin gerekçeleri nelerdir?
- 2) 2005-2022 yılları arasında AB ülkelerinden ithal edilen plastik çöp miktarı ne kadardır, bunun ne kadarı geri dönüşüme tabi tutulmuştur? Geri dönüşüme girmeyen plastik çöp nasıl değerlendirilmektedir.
- 3) Söz konusu plastik çöplerin ithalatı Türkiye'deki hangi firmalar tarafından yapılmaktadır? Bu firmaların ÇED ve SED değerlendirme raporları/ izinleri var mıdır? Bu firmalar Bakanlığınızca ne tür denetimlere tabi tutulmaktadır?
- 4) Türkiye'nin kendi yıllık plastik atık/çöp miktarı kaç tondur, bunun ne kadarı geri dönüşüme tabi tutulmaktadır.
- 5) Son yıllarda katlanarak devam eden plastik atık ithalatı konusunda bakanlığınızca hangi denetimler yapılmaktadır, yapılmakta ise ekolojik denge ve insan sağlığı açısından son derece zararlı söz konusu kimyasal maddelerin tespiti yapılmakta mıdır?
- 6) Dioksin, furan, poliklorlu bifeniller gibi kimyasalların ve diğer metal ve metaloidlerin Türkiye'de toprakta rapor edilen en yüksek düzeylerde çıkmasına karşılık Bakanlığınız hangi önlemleri almıştır?
- 7) Başta Adana olmak üzere plastik atıkların yasa dışı olarak çevreye dökülmesine karşılık Bakanlığınızın bir soruşturması var mıdır?

CEVAPLAR:

1,2,3,4,5,7- Ülkemizde tehlikesiz atık ithalat işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütülmektedir. 2021 yılı itibarıyla kaynağı, içeriği ve kalitesi belirsizlikler içeren karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. Mezkûr mevzuat kapsamında atık plastik haricinde geri dönüşüm yapılmak üzere metal hurda, atık kâğıt, atık cam, tekstil atıkları vb. gibi atık çeşitleri de ithal edilip ekonomik değere haiz ürünler elde edilmektedir.

Ülkemize çöp ithalatı yapılmamaktadır. Plastik atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı plastik atık ithalatı yasaktır. Ayrıca, ithal edilecek atık plastiklerdeki kontaminasyon oranı % 1 ile sınırlandırılarak, temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek atık ithalatı yapılması sağlanmıştır. Çoğunlukla Avrupa ülkelerinden olmakla birlikte dünyanın muhtelif ülkelerinden atık ithalatı yapılmakta olup, gümrüklerde ve tesislerde yapılan sıkı denetimler sayesinde 2022 yılında da temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek plastik atıkların ithalatına müsaade edilmektedir. Ülkemizde atık ithalatı, Bakanlığımızdan Çevre İzin ve Lisans Belgesi almış geri dönüşüm tesislerinden Atık İthalatçısı Kayıt Belgesine sahip geri kazanım tesisleri tarafından üretim kapasitelerinin % 50'si kadar tahsisatı yapılmış kota miktarı kadar tehlikesiz atık ithalatı yapılabilmektedir. 2020 yılında 775 bin ton olan plastik atık ithalat rakamı, alınan tedbirler sayesinde 2021 yılında 685 bin tona gerilemiştir.

Geri dönüşüm amaçlı yapılan atık ithalatı Bakanlığımızca yürütülmekte olan Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN) altında atık üreticilerin işletmelerinde oluşan tehlikeli ve tehlikesiz atıklarını beyan ettikleri Atık Beyan Sistemi (TABS) ve lisanslı atık işleme tesislerinin tesislerine kabul ettikleri atıkların geri kazanım/bertaraf işlemlerini kaydettikleri Kütle Denge Sistemi (KDS) bulunmakta olup, sistem bu kullanıcılar tarafından aktif bir şekilde kullanılmaktadır.

Bununla birlikte, tehlikeli atıkların ve ithal edilen plastik atıkların kaynağından işleme tesisine kadarki süreci aynı uygulama altında yer alan Mobil Atık Takip Sistemi (MOTAT) ile anlık olarak takip edilmektedir. Uygulama üzerinden oluşturulan tüm kayıtlara ilişkin raporlamalar Bakanlığımız ilgili birimleri tarafından yapılabilmektedir. Ayrıca, Türkiye’de faaliyet gösteren geri dönüşüm tesislerini Bakanlığımız çevre izinleri portalı olan Entegre Çevre Bilgi Sisteminde yer alan Çevre İzin ve Lisans (e-izin) sitesinde yer alan <https://eizin.cevre.gov.tr/Rapor/BelgeArama.aspx> linkten sorgulama yapılabilmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan diğer meri mevzuat hükümleri uyarınca, yalnızca geri kazanım faaliyeti gerçekleştirilmesi amacıyla atık ithalat izni verilen atık işleme tesisleri ve atıkların ulaştığı geri kazanım faaliyeti gösteren tesisler, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği sınır gümrük idaresinin bulunduğu 17 İldeki ihtisas (sınır) gümrük kontrol noktalarında incelemeler başta olmak üzere, bu atıkların ülkeye girişinden itibaren yurtiçinde toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm süreçte, Bakanlığımız ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizde görevli denetim personelleri tarafından sürekli olarak ve titizlikle denetlenmektedir. Bu kapsamda, ithalatı yapılmak istenen atıkların gümrük işlemleri başlamadan önce, ilgili sınır gümrüklerinde İl Müdürlüklerimizin uzman personellerince, "Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliği" ve Bakanlığımız tarafından düzenlenen "Atık İthalatı Uygulama Genelgesi" kapsamında yer alan bazı tehlikesiz atıkların (plastik, kâğıt, cam vb.), uygunluk denetimleri yapılmaktadır. Atıklar, söz konusu Tebliğ ve Genelge kapsamında yalnızca radyasyon panellerinin olduğu 27 adet ihtisas (sınır) gümrüğünden 17 İl Müdürlüğümüzce söz konusu gümrük idarelerinde denetimler yapılmak ve uygunluğu onaylanmak suretiyle ithal edilebilmektedir.

Geri dönüşüm sektöründeki firmaların lisansları kapsamında kabul ettiği atıklar, geri kazanım verimi, proses sonucunda oluşan ürünler ile fire ve bakiye atıklar Bakanlığımızca ATYÖN Sistemi üzerinden takip edildiği ve mevzuat hükümleri kapsamında; gümrük bölgelerinde yapılan denetimlerde, atıkların ithalat için uygun olup olmadığı başvuru belgeleri ve fiziki kontrol sonuçlarına göre değerlendirilmekte ve atıkların ithalatı yasak olan atık listesinde yer alıp almadığı, başka atık ya da malzemeler ile karışıp karışmadığı, kirli kontamine ve tehlikeli atık grubunda olup olmadığı, geri kazanıma uygun olup olmadığı, yasaklı veya diğer atık kodları/GTİP tarife kodları altında ülkeye girişinin yapıp yapılmadığı kontrol edilmekte, gerekli görülmesi halinde de atığın tehlikeli madde ile kontamine olup olmadığına dair elementel analiz yaptırılmaktadır.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup, kota aşımı yaptığı, Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği veya uygunsuz olarak atık dökümü yaptığı tespit edilen tüm gerçek veya tüzel kişiliğe haiz tesislere Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanarak Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılmakta, bununla beraber faaliyet durdurma kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin de "Mahrece İade Kararı" alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunmaktadır.

Bununla beraber 2872 sayılı Çevre Kanunun 3 üncü Maddesinin (g) bendindeki 'Kirleten Öder' prensibi çerçevesinde kirliliğe sebebiyet verenler tarafından atıkların sahadan kaldırılarak Bakanlığımızca lisanslandırılmış tesislerde Mevzuata uygun olarak bertaraf ettirilmesi ve atık dökülen bölgenin temizlettirilerek doğal haline getirilmesi sağlanmaktadır.

Adana İlinde atıkların döküldüğü ve yakıldığı bölgelerde toprak kirliliği oluştuğuna ilişkin daha önce basına yansıyan haberlere istinaden 2022 yılında Bakanlığımız merkez teşkilatından uzman bir ekip bölgeye gönderilmiş, 2021 yılında atık dökülen ve yine Bakanlığımızca temizlenen bölgelerden alınan toprak numunelerinin “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmeliğin EK-2 Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi, Potansiyel Toprak Kirleticiler Faaliyetler ve Faaliyete Özel Kirlilik Gösterge Parametreleri-Tablo 1. Kirlilik Gösterge Parametreleri Listesi” kapsamında Bakanlığımızca çevresel analizleri yapılmıştır.

Söz konusu analiz sonuçlarına göre alınan numunelerin ilgili mevzuatta verilen jenerik sınır değerlerin altında kaldığı tespit edilmiş olup insan ve çevre sağlığı açısından risk oluşturmadığı tespit edilmiştir. Atık döküldüğü iddia edilen söz konusu alanlarda Bakanlığımızca 18-20/07/2022 tarihlerinde yeniden kontrol ve incelemeler yapılmış ve herhangi bir döküm olayına rastlanmamış olup, Bakanlığımızca konu ile ilgili denetim ve takip işlemleri titizlikle sürdürülmektedir.

6- Ülkemiz 2009 yılından itibaren Kalıcı Organik Kirleticilere ilişkin Stokholm Sözleşmesine taraf olmuştur. Bakanlığımız tarafından kalıcı organik kirleticilerin olumsuz etkilerinden insan sağlığını ve çevreyi korumak amacıyla 14.11.2018 tarih ve 30595 sayılı “Kalıcı Organik Kirleticiler Hakkında Yönetmelik” yayınlanmış olup, yönetmelik kapsamında bu maddelerin mümkün olduğunca ortadan kaldırılması ve bu maddelerin salımlarının en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Noktasal kaynaklı bir toprak kirliliği şüphesi olması durumunda, sahada gerekli denetimler İl Müdürlüklerimizce yapılarak toprak ve su numuneleri alındıktan sonra 08.06.2010 tarihli ve 27605 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik” kapsamında Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü başkanlığında oluşturulan “Kirlenmiş Saha İzleme ve Değerlendirme Komisyonları” tarafından süreçler yürütülerek gerekli işlemler yapılmaktadır.